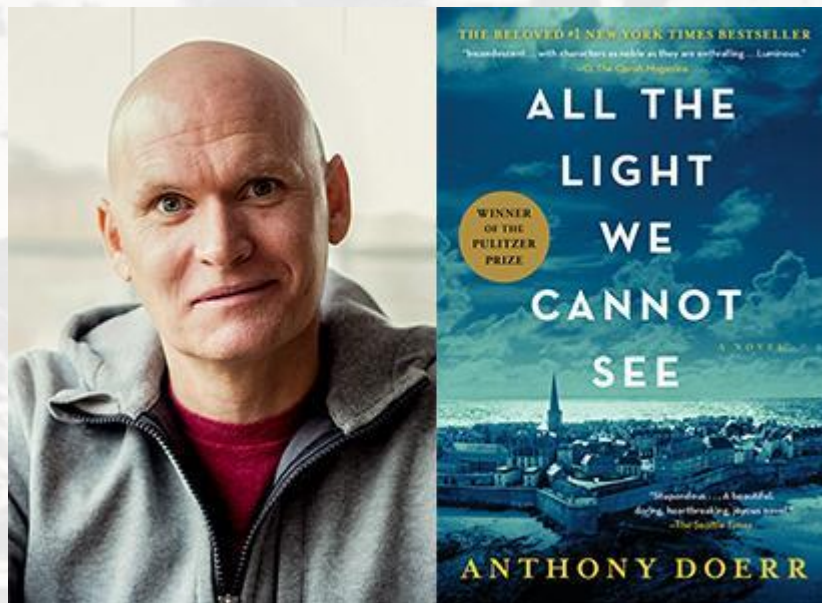

Olvasók diadala 2019 – KEK csapat

Anthony Doerr: A láthatatlan fény – Antológia

A háborúk borzalmairól sosem lehet eleget beszélni

„Auschwitz után csakis Auschwitzról lehet verset írni”

Kertész Imre

Kulcsszavak:

Háború

Borzalom
Gyermeki naivitás
Vakság
Párizs
Nácizmus
Árvaság
Katonai iskola
Halál
Rettegés
Szerelem
Európa
Család

Háború

Háború

Radnóti Miklós: Sem emlék, sem varázslat (1944)

Eddig úgy ült a szívemen a sok, rejtett harag,
mint alma magházában a sok négerbarna mag,
és tudtam, hogy egy angyal kísér, kezében kard van,
mögöttem jár, vigyáz rám s megvéd, ha kell, a bajban.
De aki egyszer egy vad hajnalon arra ébred,
hogy minden összeomlott s elindul mint kísértet,
kis holmiját elhagyja s jóformán meztelen,
annak szép, könnyűléptű szívében megterem
az érett s tűnődő kevésszavú alázat,
az másról szól, ha lázad, nem önnön érdekéről,
az már egy messzefénylő szabad jövő felé tör.

Semmim se volt s nem is lesz immár sosem nekem,
merengj el hát egy percre gazdag életen;
szívemben nincs harag már, bosszú nem érdekel,
a világ újraépül, - s bár tiltják énekem,
az új falak tövében felhangzik majd szavam;
magasban élem át mindazt, mi hátravan,
nem nézek vissza többé s tudom, nem véd meg engem
sem emlék sem varázslat, - baljós a menny felettem;
ha megpillantasz, barátom, fordul el és legyints.
Hol azelőtt az angyal állt a karddal, -
talán most senki nincs.

Borzalom

József Attila: Rokkantak (1924)

Parasztlábaikról
Leamputálták az ásót... Nem veri
Színek meleg esője többé
Szemük szárazságát.

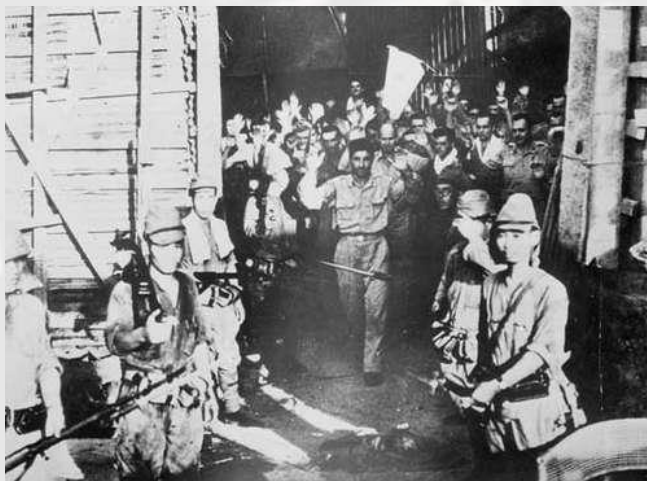
Gránátokba törte
Karcsú gerincük acélobeliszkjét
A sátános tankokká vedlett
Harangok ütése.

Áttört tüdejükön
Tajtékos borzalmak marsolnak nyögve
És lágy agyukra internálták
A Szibériákat.

Ők azok, akikből
Még visszakaptak valamit az anyák
Amaz emberebb gödrök vámján,
Hol most meszesednek

Eggyé mindenfajta
Dadogó Krisztusok, hogy irtózatos
Hegyibeszéddé magasodjék
A hörgés bacchanálja.

Hiányzó karjukon
A kenyeres tenyér megöklösödött
És szívükben égve harangoz
A Békesség elé.

Gyermeki naivitás

Ady Endre: A fehér lótoszok (1908)

Vén, bűnös, mély lelkemből néha
Csodálatos forráság buzog,
Mint bús mátkák éjjel sírt könnye
S íme, kinyílnak hirtelen
Csúf tükrén a fehér lótoszok.

Mese-madarak arany-szárnnyal
Verik meg a tajtékos vizet
S én érzem, hogy lelkem virágzik,
Hogy nagy, áldott gyermek vagyok,
Buzgok, vágyok, feledék, hiszek.

Láp-lelkem mintha kristály volna,
Naiv, szép gyermek-mesék hona
Kacsalábon forgó kastéllyal
És benne minden hófehér,
Tündér-varázs, édes babona.

Fehér gondolatok, virágok
Terülnek el. A sáros habok
Mintha olvadt ezüst lennének
S én pedig forrón, lihegőn
Kedves, szent, tiszta élet vagyok.

Fehér lótoszok tündökölve
Hajbókolnak a nyári Hold előtt.
Ilyenkor alkony van s fürödnek
Lelkemben a pillanatok,
Szépségek, tervek, fénytű nők.

S végigborzol egy utca-szélvész
S én mindent megint látok, tudok.
Csikorog a láp fagyos mélye,
Voltak és ismét nincsenek
Virágim, a fehér lótoszok.

Vakság

John Milton: A vak szonettje (1670)

Tűnődöm olykor, mért szállt rám homály
Éltem felén? E tág föld vak legén
Talentumom tétlen mért rejtem én,
Mely így elásva bennem kész halál?
Ha majd a számonkérő óra száll,
Uram feddése nem lesz-é kemény?
„Mit kezdjek így, ha nincs munkámra fény?”
Lázongok halkán. Ám vigaszt talál
Türelmem és szól: „Senki sem viszen
Méltó munkát Elé. Csak tűrd szelíd
Igáját, úgy a jó. Hisz Ő a szent
Király. A szárazföldön és vízen
Sűrögteti szolgálói ezreit,
S az is cselédje, ki csak vár s mereng.

Párizs

Ady Endre: Párisban járt az Ősz (1906)

Párisba tegnap beszökött az Ősz.
Szent Mihály útján suhant nesztelen,
Kánikulában, halk lombok alatt
S találkozott velem.

Ballagtam éppen a Szajna felé
S égtek lelkemben kis rőzse-dalok:
Füstösek, furcsák, búsak, bíborak,
Arról, hogy meghalok.

Elért az Ősz és súgott valamit,
Szent Mihály útja beleremegett,
Züm, züm: röpködtek végig az úton
Tréfás falevelek.

Egy perc: a Nyár meg sem hőkölt belé
S Párisból az Ősz kacagva szaladt.
Itt járt s hogy itt járt, én tudom csupán
Nyögő lombok alatt.

Nácizmus

Erich Maria Remarque: Szikrányi élet (részlet, 1952)

„Az 509-es számú csontváz lassan felemelte a koponyáját, és felnyitotta a szemét. Nem tudta, hogy eszméletlen volt-e vagy csak aludt. A kettő között alig is volt különbség, éhség és kimerültség már régen gondoskodott erről.

Mindkettő ingoványos mélységekbe való süllyedést jelentett, ahonnan, úgy tűnt, fel sem lehet többé merülni.

Az 509-es egy ideig csendben feküdt, és fülelt. Régi tábori szabály volt ez.

Sosem lehetett tudni, honnan fenyeget veszély; amíg az ember mozdulatlan maradt, még megvolt az az esélye, hogy nem veszik észre, vagy halottnak nézik – egyszerű természeti törvény, amelyet minden bogár ismer.

Nem hallott semmi gyanúsat. Az örök a géppuskaállásokon félig aludtak, és mögötte is nyugalom honolt. Óvatosan elfordította a fejét, és hátranézett.”

Árvaság

József Attila: A bűn (1935)

Zord bűnös vagyok, azt hiszem,
de jól érzem magam.

Csak az zavar e semmiben,
mért nincs bűnöm, ha van.

Hogy bűnös vagyok, nem vitás.
De bármit gondolok,
az én bűnöm valami más.
Tán együgyű dolog.

Mint fősvény eltűnt aranyát,
e bűnt keresem én;
elhagytam érte egy anyát,
bár szívem nem kemény.

És meg is lelem egy napon
az erény hősein;
s hogy gyónjak, kávézni hívom
meg ismerőseim.

Elmondom: Öltem. Nem tudom
kit, talán az apám -
elnéztem, amint vére folyt
egy alvadt éjszakán.

Késsel szúrtam. Nem színezem,
hisz emberek vagyunk
s mint megdöföttek, hirtelen
majd mi is lerogyunk.

Elmondom. S várom (várni kell),
ki fut, hogy dolga van;
megnézem, ki tűnődik el;
ki retteg boldogan.

És észreveszek valakit,
ki szemmel, melegen
jelez, csak ennyit: Vannak itt
s te nem vagy idegen...

Ám lehet, bűnöm gyermekes
és együgyű nagyon.
Akkor a világ kicsi lesz
s én játszani hagyom.

Én istent nem hiszek s ha van,
ne fáradjon velem;
majd én föloldozom magam;
ki él, segít nekem.

Katonai iskola

Babits Mihály: Fiatal katona (1914)

Még élni sem érte az életet,
egy bátor pillantást ha vetett
s az ég, a föld mind ránevetett, -
de nem lesz birtoka semmi:
a szépség, épség, ifjúi vér,
tudás, tanulás, az isteni ér,
nők biztató szeme - mind mit ér,
ha menni kell neki, menni?

De megy szívesen, nem alkuszik,
anyjától könnytelen búcsúzik,
bár lelke szeretetben úszik:
sohasem tanult gyűlölni.
S ki gyűlölt minden gyűlöletet,
s minden szeretetet szeretett,
nem élhet, aminek született,
mert ölni kell neki, ölni.

Ő nem gyűrűt gyűrűért cserélt,
szívet cserélt aranyat vasért,
oly kincse volt, ami többet ért,
mihez e föld aranya talmi:
arany szíve, arany mosolya -
mind értünk ingyen adja oda,
s győzünk-e, meg sem tudja soha,
mert halni kell neki, halni.

Halál

Edgar Allan Poe: A holtak lelke (1842)

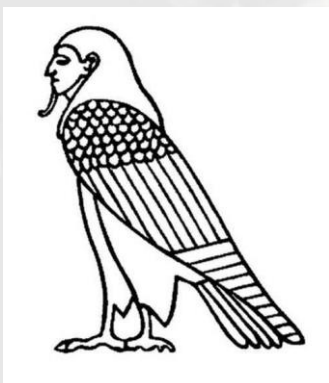
Lelked majd egymaga marad
A sír sötét gondjainak
Óráján és senkise lesz,
Ki titkaidba beleles.

Viseld csendesen e magányt,
Mely nem egyedüllét - hiszen
Az életben melletted állt
Holtak lelke veled leszen
Holtodban, s akaratuk ott
Ismét árnyba von; légy nyugodt.

A tiszta éjszaka
Kihuny s sok csillaga
Magasló trónusáról
Nem reménysugárral világol,
De a sok fénytelen,
Rőt gömb mint győtrelem
S láz hullik csömörödre,
S rád ég majd mindörökre.

E gondolatot el ne vedd,
E látomást ne hesseged;
Soha el nem hagyhatod
Tűnni: mint fű a harmatot!

Isten lehe: a szél elállt,
S a köd - amely a dombra szállt,
S az árnyak, az árnyak szét nem osztják -
A tanújel és a bizonyság.
A fák közt is mily lebegő:
A rejtélyek rejtélye ő!

Félelem

Dsida Jenő: A félelem szonettje (1930)

A száj fehéren ejti majd a szót: eredj!
S te, lelkem, borzadón leheled vissza: félek!
A test aléltan, nyögve enged útra, lélek,
mint anya gyermekét, ki idegenbe megy.

Fiam, mily házak, mily terek s mily uccaszélek
várnak reád? Mély lesz a völgy s magas a hegy?
Fiam, nehogy rossz társaságba keveredj,
s feledd az emberszót, mit most beszélsz: beszélek.

A holt anyagra már a gyertyák füstje kormol,
az arcra percek folynak, sárga vegyvizek
s a tátott szájba csurganak a horgas orról,

te meg bolyongsz iszonyúan nagy íriszek
között, hol a felejtés vízesése mormol
s a fákon lomb helyett örök sötét zizeg.

Szerelem

Radnóti Miklós: Két karodban (1941)

Két karodban ringatózom
csöndesen.
Két karomban ringatózol
csöndesen.
Két karodban gyermek vagyok,
hallgató.
Két karomban gyermek vagy te,
hallgatlak.
Két karoddal átölelsz te,
ha félek.
Két karommal átölellek
s nem félek.
Két karodban nem ijeszt majd
a halál nagy
csöndje sem.
Két karodban a halálon,
mint egy álmon
átesem.

Európa

Kosztolányi Dezső: Két vers Európa (1930)

Európa, hozzád,
feléd, tefeléd száll szózatom a
század
vak zürzavarában
s míg mások az éjbe kongatva
temetnek,
harsány dithyrambmal én tereád
víg,
jó reggelt köszöntök.

Ó ősi világrész,
te régi, te rücskös, te szent, te
magasztos,
lelkek nevelője, illatokat és ízt
szűrő, csodatévő, nagyhomlokú,
könyves,
vén Európa.

Ha mostoha is vagy, viaskodom
érted
és verlek a számmal és csókkal
igézlek
és szókkal igazlak, hogy végre
szeress meg.

Ki téphet el innen,
kí téphet el engem a te kebeledről?
Nem voltam-e mindig hű, tiszta
fiad tán?
Kölyökkorom óta nem ültem-e
éjjel
lámpám sugaránál tanulva a
leckéd,
vigyázva, csodálva száznyelvű
beszéded,
hogyminden ígéje szívembe
lopódzott?
Már értik azóta az én gügyögésem,
bármerre vetődjem, sokszáz
rokonom van,
bármerre szakadjak, testvérem ezer
van.

Nem láttam-e Kölnben a német
anyókat
esőbe csoszogni, Párizsban a
tündér
francia leányok könnyű szökelését,
Londonban a lordok hajának
ezüstjét
s nem ettem-e, ittam
munkásnegyedekben
családi szobákba lármás
olaszokkal?
Nem fájt-e velőmig, a szlávok, a
sápadt
szlávok unalma, a bánat aranyszín,
fáradt ragyogása?
Mind édes-enyémek a népek e
földön,
Kitágul a szívem, beleférnek
együtt.

Fogadjatok engem
ti is szívetekbe
s ti távoli népek
kürtősei, költők,
pereljetelek értünk otthon a mivélünk
perlőkkel, anyánkért s mi tiértetek
majd
ittthon perelünk, hogy élhessen
anyátok.
Kiáltatok együtt,
Európa bátor szellemei, költők,
hogy gyáva vadállat bújjik el a
vackán
és vaksi vakondok fúr alagutat.
Daloljatok együtt,
fények, fejedelmek, szellem-
fejedelmek,
hogy lélek a várunk, légvár a mi
várunk,
ezt rakjuk az égig, kemény
szeretetből
és légi szavakból.
Kezdetek előlről építeni, költők,
légvár katonái.

Család

Lackfi János: Család (2014)

Lementünk vidékre, ahol
rohadt nagy a meleg,
mindig tyúkfosba lépek, és összekenem
a persze fehér nadrágomat.

A budi szaga csípi az orromat,
undokok a fenekemre szálló legyek,
és ugyanezek a legyek
az ételemen.

Az öregek meg csak
tömnék, hogy jaj, hát nem is ettél,
lesovánkodol, kincsem,
vegyé még, most sütöttem,
nekem meg már a fülelen is
sütemény jön ki.

Meg a könnyökömön.

És amikor nénéék is bepréselődnek
a kocsiba, hogy meglátogassuk
a Jóskát, a Kislajcsit meg a Piroskát,
akiket még sosem láttam,
pedig ők annyit beszélnek rólunk,
szinte csak rólunk beszélnek mindig
(nem lehet valami izgalmas téma!),
és megyünk, és apám vezet,
és az Alföld tök ugyanolyan mindenütt,
és egymásnak szorulva szuszogunk,
szuszogva szorulunk,
és dől rólunk az izzadság,
akkor az jut az eszembe,
hogy ez a billegő, forró, csípős szagú valami,
amiben mind benne vagyunk,
ez nem egyszerűen a kocsi,
ezt hívják úgy,
hogy család.

Háború

Ady Endre: Mag hó alatt (1914)

Gyötrött és tépett magamat
Régi hiteiben fürösztve
Vérből, jajból és lángból
Szedegetem össze
S elteszem mint életes holtat.

Kell még Tegnapról hív tanú
S kell talán az én hadi-sarcom,
Hogy drága mementóként
Fölemeljem arcom
Egy új emberü új világra.

Vád nélkül szétekintgetek
Majd vertségek és diadalmak
Földjén, hogy a khaoszból
Harsos ígét halljak
Vagy harsos ígét én halassak.

Hős emberségem, várakozz,
Szép álmokat aludj, lefénylett
Jós és jó magyarságom,
Hívni fog az Élet
S föltámadások örök Rendje.

Most tél van s szegény mag-magam
Megnémítva és lehavazva
Rendeltetés hitével
Őrzöm meg tavaszra,
Igazimnak sarjadásáig.

